

Vzhľadom na nelegislatívny charakter materiálu, KOZ SR ďalej predkladá tieto **obyčajné pripomienky**:

1. KOZ SR upozorňuje, že už štandardne nie je NPR sprevádzaný v medzirezortnom pripomienkovom konaní Programom stability Slovenskej republiky na roky 2018 až 2021, ktorý predstavuje základnú kvantifikáciu a prognózu ekonomiky Slovenska a verejných financií.
2. NPR je opätovne takmer súčasne predmetom medzirezortného pripomienkového konania a rokovania Hospodárskej a sociálnej rady SR, čo vytvára časový tlak na formulovanie, vyhodnotenie a hlavne zapracovanie pripomienok jednotlivých subjektov.
3. Odporúčanie – Fiškálna politika a efektivita zdravotníctva – Aj keď je deklarované zvyšovanie efektívnosti a transparentnosti zdravotníctva, upozorňujeme, že zavádzanie reforiem je zdĺhavé, načo poukazuje aj Európska komisia vo svojom hodnotení, kde konštatuje určitý pokrok v danej oblasti, ale predpovedá ďalšie omeškania a problémy pri implementácii.
4. Odporúčanie – Dlhodobá nezamestnanosť a zamestnanosť žien a vzdelávanie – KOZ SR oceňuje prijaté opatrenia v oblasti individuálnych poradenských aktivít pre uchádzačov o zamestnanie, ako aj opatrenia na zosúladienie rodinného a pracovného života. Európska komisia konštatuje určitý pokrok v tejto oblasti, a zároveň obmedzený pokrok v oblasti vzdelávania. KOZ SR opätovne poukazuje na chýbajúcu komplexnú reformu vzdelávania, ktorá zabezpečí zvyšovanie úrovne vzdelávania na Slovensku, atraktívni učiteľské povolanie reformou odmeňovania zamestnancov školstva a zabezpečí zosúladienie vzdelávania s potrebami trhu práce.
5. Odporúčanie – Efektívnosť a transparentnosť verejnej správy, podnikateľské prostredie – Aj keď bolo v priebehu roka 2017 prijaté významné množstvo opatrení, Európska komisia konštatuje len obmedzený pokrok a pri niektorých odporúčaníach dokonca žiadny pokrok.
6. Najvýznamnejšie zmeny v ostatných oblastiach – KOZ SR oceňuje pokračujúci boj proti podvodom s cieľom zvyšovať výber daní. Takisto KOZ SR uvítala zavedenie odpočítateľnej položky od daňovej povinnosti pre mladých pri hypotekárnych úveroch, aj keď je presvedčená, že opatrenie mohlo zásadnejšie sprístupniť bývanie mladým ľuďom, keďže prakticky neexistuje nekomerčné nájomné bývanie a ceny nehnuteľností sú na historických maximách.
Napriek zabezpečeniu pravidelného a primeraného rastu všetkých druhov dôchodkových dávok stanovením minimálnej miery valorizácie dôchodkových dávok na úrovni dvojpercentného rastu z priemernej mesačnej sumy príslušnej dôchodkovej dávky, KOZ SR nepovažuje za správne odstránenie vplyvu rastu miezd na valorizáciu dôchodkov. Valorizácia dôchodkov aj na základe rastu miezd v štáte udržiava rovnováhu medzi príjmami ekonomicky aktívnej a postproduktívnej časti populácie.
7. V rámci plánovaných opatrení v štrukturálnych témach – KOZ SR podporuje najdôležitejšie plánované opatrenia NPR v štruktúre podľa CSR (odporúčaní pre jednotlivé krajiny).
8. Plánované opatrenia – Fiškálna politika a verejné financie – KOZ SR za rozhodujúce opatrenie považuje efektívne vynakladanie verejných financií, aktívny boj proti korupcii a daňovým únikom.
9. Plánované opatrenia – Vzdelávanie, veda a inovácie – Základným cieľom v oblasti vzdelávania musí byť komplexná reforma vzdelávania, ktorá zabezpečí zvyšovanie

úrovne vzdelávania na Slovensku, zatraktívni učiteľské povolanie reformou odmeňovania zamestnancov školstva a zabezpečí zosúladenie vzdelávania s potrebami trhu práce. O duálne vzdelávanie je stále nízky záujem a je potrebné ho zatraktívniť, ale v čase nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily by mali mať zamestnávateľia záujem vychovávať kvalifikovanú pracovnú silu bez ohľadu na finančnú motiváciu. Prijatá reforma musí reflektovať zosúladenie vzdelania s potrebami trhu práce vzhľadom na digitalizáciu a nadchádzajúci Priemysel 4.0.

10. Plánované opatrenia – Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia – KOZ SR odporúča posilniť rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom prostredníctvom aktívnej technickej a politickej podpory smernice EÚ o rovnováhe medzi pracovným a rodinným životom, ako účinného opatrenia na odstránenie rodových nerovností na Slovensku. Ďalej výrazne zvýšiť pracovné príležitosti žien lepším prístupom k starostlivosti o deti.

Slovensko by malo aktívne znižovať regionálne rozdiely pomocou účinných aktívnych politik trhu práce a štátnej bytovej politiky vrátane prenájmu bytov. Štátna bytová politika, ktorá by mala zabezpečovať dostatok nájomných bytov a komunálne bývanie. Sociálne bývanie nemôže byť separované od majoritného obyvateľstva, keďže nielen chýbajúce bývanie, ale aj segregácia vedie k ďalšiemu sociálnemu vylúčeniu a chudobe. Rozpočtovaná finančná čiastka na výstavbu a obnovu bytového fondu by sa mala výrazne zvýšiť. V súčasnosti fungujúce možnosti ubytovania sú na komerčnom princípe s neprimerane vysokým nájomným a častokrát nevyhovujúcimi bytovými podmienkami. Zabezpečenie adekvátneho bývania za prijateľnú cenu umožní vymaniť sa z pasce chudoby a poskytnúť sebe a svojej rodine lepšiu budúcnosť. Z dôvodu chýbajúcej komplexnej bytovej politiky štátu na komunálnej úrovni si ľudia z regiónov s vysokou nezamestnanosťou nemôžu dovoliť presťahovať sa do ekonomicky silných centier, ktoré dávajú možnosť zamestnať sa aj na strednej a nižšej kvalifikačnej úrovni. Zefektívnením by malo prejsť aj sociálne bývanie. Keďže uhradiť si komerčné bývanie je prakticky nemožné, sociálne bývanie by na prechodné obdobie umožnilo podporiť mobilitu za prácou so zabezpečeným bývaním, a to najmä počas poberania nižších príjmov. Sociálne bývanie dopĺňa rovnováhu medzi sociálnou spravodlivosťou a ekonomickou efektívnosťou.

Zvyšovanie miezd všetkým pracovníkom je najlepším spôsobom boja proti pracujúcej chudobe. V NPR absentuje podpora kolektívneho vyjednávania, konvergencia miezd smerom nahor a ukončenie sociálneho dumpingu, rovnako ako aj finančná podpora pre sociálny dialóg a sociálnych partnerov, ako je tomu v mnohých krajinách EÚ a čo je aj záväzkom Európskeho piliera sociálnych práv.

Ďalej KOZ SR odporúča zabezpečiť lepšie pracovné podmienky pre všetkých pracovníkov prostredníctvom podpory smernice EÚ o účinnom presadzovaní práv pracovníkov a smernice EÚ o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach.

Dôležité je aj zlepšenie aktívnych opatrení pre znevýhodnené skupiny vrátane zamestnávania starších ľudí prijatím efektívneho vekového manažmentu a opatrení v oblasti aktívneho starnutia. S cieľom zabezpečiť medzigeneračnú solidaritu KOZ SR žiada prijať iniciatívu európskych sociálnych partnerov – autonómnu rámcovú dohodu o aktívnom starnutí a medzigeneračnom prístupe. S ohľadom na starnutie populácie SR, KOZ SR požaduje, aby štát poskytoval adekvátne sociálne služby a prijali sa opatrenia, ktoré zlepšia starostlivosť o starších ľudí.

Jednou zo základných podmienok poskytovania zdravotnej starostlivosti včas a v požadovanej kvalite je dostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov zdravotníckych zariadení. Zabezpečiť ich dostatočný počet je možné iba za predpokladu, že zdravotnícke zariadenie disponuje potrebným objemom finančných zdrojov od zdravotných poisťovní. Zdroje zdravotných poisťovní pozostávajú z odvodov ekonomicky aktívnych obyvateľov, počtom však prevažujú ekonomicky neaktívni obyvatelia, za ktorých je platcom poistného štát. Finančne najnákladnejšou skupinou poistencov sú ekonomicky pasívni občania, najmä seniori, preto odvody ekonomicky aktívneho obyvateľstva do zdravotného poistenia nie sú dostatočné na vyrovnanie štátom vytvoreného deficitu a popri celoročne napätej situácii vyvolávajú potrebu úpravy rozpočtu (viď roky 2015 aj 2017) aj nesystémového oddĺženia najmä koncových zdravotníckych zariadení. KOZ SR odporúča v rámci opatrení navýšiť celkový finančný objem platieb za poistencov štátu.

11. Plánované opatrenia – Modernizácia verejnej správy – KOZ SR za najzásadnejšie považuje to, že hoci bol prijatý nový Zákon o štátnej službe, verejná správa a jej zamestnanci sú rozdelení roztrieštenou legislatívou, zastaraným, nepružným a nevyhovujúcim systémom odmeňovania. S cieľom budovať odborné kapacity a poskytovať kvalitné verejné služby, musí byť systém odmeňovania motivujúci a hlavne konkurencieschopný voči súkromnému sektoru.